

P9_TA(2023)0369

Správa o Čiernej Hore za rok 2022

Uznesenie Európskeho parlamentu z 18. októbra 2023 o správe Komisie o Čiernej Hore za rok 2022 (2022/2202(INI))

(C/2024/2653)

Európsky parlament,

- so zreteľom na Dohodu o stabilizácii a pridružení medzi Európskymi spoločenstvami a ich členskými štátmi na jednej strane a Čiernohorskou republikou na strane druhej ⁽¹⁾, ktorá nadobudla platnosť 1. mája 2010,
- so zreteľom na žiadosť Čiernej Hory o členstvo v Európskej únii z 15. decembra 2008,
- so zreteľom na piate zasadnutie konferencie o pristúpení s Čiernou Horou na úrovni zástupcov 30. júna 2020 v Bruseli, na ktorom sa otvorili rokovania o poslednej skúmanej kapitole, a to kapitole 8 (politika hospodárskej súťaže),
- so zreteľom na stanovisko Komisie z 9. novembra 2010 k žiadosti Čiernej Hory o členstvo v Európskej únii (COM(2010)0670), na rozhodnutie Európskej rady zo 16. a 17. decembra 2010 udeliť Čiernej Hore štatút kandidátskej krajiny a na rozhodnutie Európskej rady z 29. júna 2012 začať pristupové rokovania EÚ s Čiernou Horou,
- so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1529 z 15. septembra 2021, ktorým sa zriaďuje nástroj predvstupovej pomoci (IPA III) ⁽²⁾,
- so zreteľom na závery predsedníctva zo zasadnutia Európskej rady v Solúne, ktoré sa konalo 19. a 20. júna 2003,
- so zreteľom na vyhlásenia zo samitov EÚ – západný Balkán zo 17. mája 2018 v Sofii, zo 6. mája 2020 v Záhrebe, zo 6. októbra 2021 v Brde pri Kranju a zo 6. decembra 2022 v Tirane,
- so zreteľom na berlínsky proces, ktorý sa začal 28. augusta 2014,
- so zreteľom na oznámenie Komisie z 5. februára 2020 s názvom Posilnenie procesu pristúpenia – Dôveryhodná perspektíva členstva v EÚ pre západný Balkán (COM(2020)0057),
- so zreteľom na oznámenie Komisie z 29. apríla 2020 s názvom Podpora západnému Balkánu v boji proti ochoreniu COVID-19 a pri obnove v období po pandémie (COM(2020)0315),
- so zreteľom na oznámenie Komisie zo 6. októbra 2020 s názvom Hospodársky a investičný plán pre západný Balkán (COM(2020)0641),
- so zreteľom na vyhlásenie zo Sofie o zelenej agende pre západný Balkán, ktoré Čierna Hora podpísala 10. novembra 2020,
- so zreteľom na oznámenie Komisie z 19. októbra 2021 s názvom Oznámenie z roku 2021 o politike rozširovania EÚ (COM(2021)0644) a na sprievodný pracovný dokument útvarov Komisie s názvom Správa o Čiernej Hore za rok 2021 (SWD(2021)0293),
- so zreteľom na prehľad a hodnotenie krajiny zamerané na program hospodárskych reforiem Čiernej Hory, ktoré v júli 2021 uverejnila Komisia, a na spoločné závery dialógu o hospodárskych a finančných otázkach medzi EÚ a západným Balkánom a Tureckom, ktoré Rada prijala 12. júla 2021,

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ L 108, 29.4.2010, s. 3.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ L 330, 20.9.2021, s. 1.

- so zreteľom na medzivládnu konferenciu EÚ – Čierna Hora o pristúpení, ktorá sa konala 22. júna 2021 a 13. decembra 2021,
 - so zreteľom na jedenáste zasadnutie Rady pre stabilizáciu a pridruženie EÚ – Čierna Hora, ktoré sa konalo 14. júla 2022 v Podgorici,
 - so zreteľom na vyhlásenie a odporúčania, ktoré 2. decembra 2021 prijal Parlamentný výbor pre stabilizáciu a pridruženie EÚ – Čierna Hora na svojej 20. schôdzi,
 - so zreteľom na pristúpenie Čiernej Hory k NATO 5. júna 2017,
 - so zreteľom na osobitnú správu Európskeho dvora audítorov 01/2022: Podpora EÚ pre právny štát na západnom Balkáne: napriek úsiliu zásadné problémy pretrvávajú z 10. januára 2022,
 - so zreteľom na prejav predsedníčky Komisie Ursuly von der Leyenovej na bratislavskom fóre GLOBSEC 2023 z 23. mája 2023,
 - so zreteľom na štatút Čiernej Hory ako zmluvnej strany Zmluvy o Energetickom spoločenstve od 1. januára 2007,
 - so zreteľom na svoje odporúčanie z 19. júna 2020 Rade, Komisii a podpredsedovi Komisie/vysokému predstaviteľovi Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku k západnému Balkánu po samite v roku 2020 ⁽³⁾,
 - so zreteľom na svoje uznesenie z 15. decembra 2021 o spolupráci v boji proti organizovanej trestnej činnosti na západnom Balkáne ⁽⁴⁾,
 - so zreteľom na svoje odporúčanie z 23. novembra 2022 Rade, Komisii a podpredsedovi Komisie/vysokému predstaviteľovi Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku k novej stratégii Únie pre rozširovanie ⁽⁵⁾,
 - so zreteľom na svoje predchádzajúce uznesenia o Čiernej Hore,
 - so zreteľom na článok 54 rokovacieho poriadku,
 - so zreteľom na správu Výboru pre zahraničné veci (A9-0277/2023),
- A. keďže rozširovanie je najúčinnnejším nástrojom zahraničnej politiky EÚ, ktorý stimuluje a podporuje základné reformy, a to aj v oblasti právneho štátu, demokracie, základných práv a slobody prejavu, a predstavuje strategické a geopolitické investície do mieru, stability, demokracie a bezpečnosti na celom kontinente, ktoré sú orientované na budúcnosť, a to najmä vzhľadom na útočnú vojnu Ruska proti Ukrajine, ktorá ukázala, že nerozšírenie predstavuje obrovské strategické náklady a môže ohroziť bezpečnosť a stabilitu v Európe;
- B. keďže účinnosť politiky rozširovania sa v posledných rokoch výrazne znížila v dôsledku nedostatku skutočnej politickej vôle pri presadzovaní základných reforiem niektorých politických lídrov krajín zapojených do procesu rozširovania, ako aj v dôsledku oneskorení zo strany EÚ pri plnení niektorých sľubov; keďže to tiež vytvorilo živnú pôdu pre škodlivé vonkajšie subjekty v regióne západného Balkánu, najmä v Rusku a Číne;
- C. keďže nová dynamika rozširovania, ktorú vyvolala zmenená geopolitická realita a žiadosti niektorých krajín Východného partnerstva o členstvo v EÚ, podnietili EÚ, aby urýchlila dlho odkladané plnenie sľubov západnému Balkánu; keďže budúcnosť krajín západného Balkánu je v EÚ;
- D. keďže politickí lídri v členských štátoch EÚ, ako aj v krajinách zapojených do procesu rozširovania musia preukázať svoj skutočný záväzok k rozširovaniu založenému na kodanských kritériách, a to konkrétnymi krokmi a pokrokom, aby sa celý proces oživil a zabezpečila sa jeho kontinuita, konzistentnosť, dôveryhodnosť, transparentnosť a vplyv;

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 362, 8.9.2021, s. 129.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 251, 30.6.2022, s. 87.

⁽⁵⁾ Ú. v. EÚ C 167, 11.5.2023, s. 105.

- E. keďže každá krajina zapojená do procesu rozširovania sa posudzuje na základe jej výsledkov; keďže plnenie kritérií rozširovania, vykonávanie potrebných reforiem, najmä v oblasti základných zásad, dodržiavanie zásad demokracie, právneho štátu, ľudských práv a dobrej správy vecí verejných, zosúladenie so spoločnou zahraničnou a bezpečnostnou politikou EÚ, ako aj zosúladenie právnych predpisov určujú harmonogram a pokrok v prístupovom procese;
- F. keďže EÚ opätovne potvrdila svoj plný a jednoznačný záväzok voči perspektíve členstva Čiernej Hory v EÚ; keďže takmer 80 % občanov Čiernej Hory podporuje budúce členstvo v EÚ;
- G. keďže Čierna Hora pokročila v prístupovom procese k EÚ najďalej, pretože otvorila všetkých 33 preverovaných kapitol *acquis* EÚ a predbežne uzavrela tri; keďže integrácia Čiernej Hory do EÚ je životne dôležitá pre stabilitu a prosperitu celej juhovýchodnej Európy;
- H. keďže Čierna Hora súhlasila s postupným prijímaním cieľov a politík Európskej únie počas procesu rokovaní;
- I. keďže Čierna Hora je kandidátskou krajinou na vstup do EÚ a spojencom NATO; keďže Čierna Hora je úplne zosúladená so spoločnou zahraničnou a bezpečnostnou politikou EÚ;
- J. keďže EÚ je naďalej najväčším obchodným partnerom Čiernej hory a najväčším poskytovateľom investičnej a finančnej pomoci tejto krajine prostredníctvom nástroja IPA III, hospodárskeho a investičného plánu (EIP) pre západný Balkán, Nástroja susedstva a rozvojovej a medzinárodnej spolupráce (NDICI) – Globálna Európa a makrofinančnej pomoci;
- K. keďže Čierna Hora čelí výzvam vyplývajúcim z nekalého zahraničného zasahovania a dezinformačných kampaní, a to aj z Ruska;

Záväzok pristúpiť k EÚ

1. vyzdvihuje dlhodobý záväzok Čiernej Hory k integrácii do EÚ posilnený vysokou úrovňou verejnej podpory; opakuje svoju podporu Čiernej Hore v tejto súvislosti; zdôrazňuje, že pokrok a celkové tempo v rokovaniach závisí od splnenia predbežných kritérií právneho štátu; konštatuje, že všetkých 33 skúmaných kapitol bolo otvorených, vyjadruje však poľutovanie nad tým, že za posledných šesť rokov nebola žiadna z nich uzavretá, čo spomaľuje výsledky pokrok Čiernej Hory a negatívne ovplyvňuje jej pozitívne výsledky a postavenie ako krajiny západného Balkánu, ktorá je na ceste k pristúpeniu k EÚ a urobila najväčší pokrok;
2. opätovne potvrdzuje, že tempo procesu rozširovania je naďalej spojené so schopnosťou jednotlivých krajín splniť prístupové kritériá, ale že to závisí aj od zapojenia politických lídrov v krajinách západného Balkánu a EÚ; v tejto súvislosti vyjadruje poľutovanie nad akýmkoľvek opakovaným odkladom a neochotou vládnucej politickej elity Čiernej Hory dosiahnuť pokrok v rokovaniach EÚ;
3. vyjadruje poľutovanie nad tým, že veľké politické napätie a polarizácia, neschopnosť dosiahnuť konsenzus v otázkach národného záujmu a nedostatočný dialóg medzi stranami oneskorili pokrok v reformách súvisiacich s EÚ a uvrhli Čiernu Horu do hlbkej politickej a inštitucionálnej krízy; konštatuje, že v dôsledku toho sa zastavil aj proces pristúpenia Čiernej Hory do EÚ a pominul dôležitý moment na dosiahnutie výrazného pokroku;
4. berie na vedomie výsledky prezidentských volieb z marca a apríla 2023 a predčasných parlamentných volieb z júna 2023; vyjadruje pevné presvedčenie, že Čierna Hora potrebuje stabilnú proeurópsku vládu a väčšinu orientovanú na EÚ; nabáda na vytvorenie novej, stabilnej a proeurópskej vlády, ktorá bude schopná a ochotná čo najskôr pokračovať na ceste k pristúpeniu k EÚ; nabáda prezidenta, nový parlament a vládu, aby sa zamerali na kľúčové reformy potrebné na to, aby krajina dosiahla pokrok v integrácii do EÚ, zaistili ich riadne a včasné vykonávanie a zabránili rastúcej politickej polarizácii a zdržali sa akýchkoľvek poburujúcich vyhlásení a poznámok v politických rozpravách; je naďalej pripravený spolupracovať so všetkými politickými aktérmi s cieľom podporiť krajinu, aby si udržala svoje strategické smerovanie;
5. vyzýva všetky čiernohorské orgány, aby spolupracovali v záujme európskej budúcnosti krajiny a vyslali tak občanom Čiernej Hory jasný signál a aby v tejto súvislosti jednoznačne informovali o úzkych vzťahoch Čiernej Hory s EÚ; zdôrazňuje, že je naliehavo potrebná politická stabilita, odhodlanie a dôveryhodná angažovanosť pri dosahovaní konsenzu, aby sa stagnujúci proces reforiem EÚ pohol dopredu, najmä pokiaľ ide o naliehavé reformy právneho štátu; zdôrazňuje význam nepretržitého dodržiavania demokratických procesov, noriem a štandardov;

6. víta, že Čierna Hora prijala revidovanú metodiku rozširovania a vyzýva Čiernu Horu, aby zvýšila úsilie o splnenie zostávajúcich predbežných kritérií v kapitolách 23 a 24 a následne uzavretie kapitol na základe merateľného pokroku a hmatateľných výsledkov;

7. víta, že Čierna Hora je aj naďalej plne zosúladená so spoločnou zahraničnou a bezpečnostnou politikou EÚ vrátane všetkých sankcií prijatých po vypuknutí útočnej vojny Ruska proti Ukrajine a že podporuje medzinárodný poriadok založený na pravidlách na úrovni OSN; nabáda budúcu vládu, aby v tejto súvislosti zostala odhodlaná;

8. oceňuje materiálnu a humanitárnu pomoc Čiernej Hory Ukrajine v hodnote viac ako 10 miliónov EUR, ako aj mechanizmus dočasnej ochrany, ktorý poskytuje ľuďom utekajúcim z Ukrajiny právo zostať v Čiernej Hore jeden rok; pripomína, že Čierna Hora patrí medzi krajiny západného Balkánu, ktoré prijímajú najvyšší počet ukrajinských štátnych príslušníkov; vyjadruje však znepokojenie nad tým, že v hlavnom meste Čiernej Hory a v jej pobrežnom regióne sa usídľuje čoraz viac ruských občanov vrátane oligarchov; naliehavo žiada orgány Čiernej Hory, aby zaistili, aby sa krajina nestala centrom pre subjekty a jednotlivcov, ktorí chcú obchádzať sankcie;

9. víta aktívnu účasť Čiernej Hory na misiách a operáciách spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky EÚ, ako je operácia námorných síl Európskej únie Atalanta, a na misiách NATO a iných medzinárodných a multilaterálnych misiách; uznáva strategické spojenectvo Čiernej Hory s EÚ a odsudzuje akékoľvek pokusy príslušných orgánov spochybniť jej členstvo v NATO;

10. vyjadruje aj naďalej vážne znepokojenie nad škodlivým zahraničným zasahovaním, úsilím o destabilizáciu, hybridnými hrozbami a dezinformačnými kampaniami zahraničných aktérov v Čiernej Hore, ktorí predstavujú EÚ ako nedôveryhodného a nezainteresovaného partnera a podkopávajú pokrok Čiernej Hory na jej európskej ceste, a to najmä aktéri pochádzajúci z Ruska, Číny a Srbska; odsudzuje úsilie Ruska o zneužívanie etnického napätia v Čiernej Hore na podnecovanie konfliktov, rozdeľovanie komunit a šírenie klamlivých informácií s cieľom destabilizovať celý región západného Balkánu; konštatuje, že náboženské inštitúcie možno použiť ako nástroj vonkajšieho vplyvu, a dôrazne odsudzuje akékoľvek nenáležité zasahovanie srbskej pravoslávnej cirkvi v tejto súvislosti vrátane jej pokusov o propagáciu dezinformácií Ruska;

11. vyzýva Čiernu Horu, aby vyvinula značné a systémové úsilie o identifikáciu a rozloženie dezinformačných tovární, a zdôrazňuje význam slobody a nezávislosti médií, kvalitného spravodajstva a zlepšovania mediálnej gramotnosti ako kľúča k boju proti dezinformáciám; odsudzuje bezprecedentný kybernetický útok na digitálnu infraštruktúru Čiernej Hory z augusta 2022, ako aj predchádzajúce útoky v reakcii na pristúpenie Čiernej Hory k NATO v roku 2017; naliehavo vyzýva Čiernu Horu, aby v tejto súvislosti aktívne zvyšovala svoju odolnosť v úzkej spolupráci s EÚ, a to aj prostredníctvom nástrojov kybernetickej bezpečnosti financovaných EÚ, ako je projekt rýchlej reakcie v oblasti kybernetickej bezpečnosti pre Albánsko, Čiernu Horu a Severné Macedónsko, a s NATO; víta záujem Čiernej Hory spolupracovať s EÚ prostredníctvom akčného plánu pre európsku demokraciu; vyzýva na naliehavé prijatie stratégie boja proti hybridným hrozbám a príslušného akčného plánu v súlade so strategickými dokumentmi EÚ vrátane politiky kybernetickej obrany EÚ z roku 2022; vyzýva Komisiu, aby poskytla technickú a finančnú pomoc v tomto smere;

12. vyzýva Komisiu, Európsku službu pre vonkajšiu činnosť a delegáciu EÚ v Čiernej Hore, aby zintenzívnili svoje úsilie o zlepšenie viditeľnosti EÚ v krajine a viedli aktívnu a účinnú komunikačnú kampaň o význame a prínosoch úzkeho partnerstva medzi Čiernou Horou a EÚ vrátane projektov financovaných EÚ a európskej budúcnosti Čiernej Hory; vyzýva na rozšírenie monitorovania pracovnej skupiny StratCom s cieľom zamerať sa na cezhraničné dezinformačné hrozby voči krajinám západného Balkánu a ich susedom; zdôrazňuje pridanú hodnotu zapojenia miestnych a regionálnych expertov zo súkromného sektora a z občianskej spoločnosti s cieľom poskytnúť reakcie založené na dôkazoch v boji proti dezinformáciám a na včasné identifikovanie znepokojujúceho vývoja;

13. naliehavo vyzýva Komisiu, aby začala nezávislé a nestranné vyšetrovanie, či správanie komisára pre susedstvo a rozšírenie a politiky, ktoré presadzuje, nepredstavujú porušenie kódexu správania členov Komisie a povinností Komisie vyplývajúcich zo zmlúv;

14. zdôrazňuje potrebu úplného dodržiavania kódexu správania členov Komisie a povinností Komisie vyplývajúcich zo zmlúv;

15. nabáda Čiernu Horu, aby obnovila parlamentnú spoluprácu v Parlamentnom výbore pre stabilizáciu a pridruženie; vyjadruje poľutovanie nad zrušením zasadnutia Parlamentného výboru pre stabilizáciu a pridruženie EÚ – Čierna Hora v decembri 2022 z dôvodu, že Čierna Hora sa neriadila stanoviskom Benátskej komisie v súvislosti so sporným prijatím novelizácie zákona o prezidentovi;

Demokracia a právny štát

16. vyjadruje poľutovanie nad tým, že parlament Čiernej Hory prijal v decembri 2022 kontroverznú novelizáciu zákona o prezidentovi, ktorá priamo spochybňuje dodržiavanie ústavnosti a zásad právneho štátu, a to napriek naliehavému stanovisku Benátskej komisie a výzvam EÚ proti jej prijatiu; víta, že ústavný súd začal postup preskúmania ústavnosti tohto zákona a nedávno jednomyseľne rozhodol o zrušení novelizácie tohto zákona; zdôrazňuje význam dodržiavania odporúčaní Benátskej komisie v otázkach týkajúcich sa právnych ustanovení a celkovej situácie v oblasti právneho štátu v krajine;

17. vyjadruje poľutovanie nad hlbokou polarizáciou, absenciou dialógu, nedôverou a politickým bojkotom v čiernohorskom parlamente, ktoré vážne obmedzovali legislatívny proces; vyzýva zákonodarnú a výkonnú moc, aby posilnili lojálnu spoluprácu, a to aj v prístupovom procese; vyzýva na posilnenie fungovania štátnych inštitúcií a koordinácie medzi nimi s cieľom dosiahnuť politickú stabilitu a výrazný pokrok v kľúčových reformách súvisiacich s EÚ, najmä vo volebných a v súdnych reformách a v boji proti organizovanej trestnej činnosti a korupcii;

18. naliehavo vyzýva čiernohorské orgány, aby prijali a vykonávali potrebné opatrenia na posilnenie nezávislosti, integrity, efektívnosti, zodpovednosti a profesionálnosti súdnictva a na boj proti každej forme politického zasahovania do súdneho systému, a to v súlade so zásadami právneho štátu a demokratickými normami;

19. víta vymenovanie troch nových sudcov ústavného súdu ako krok k vyriešeniu ústavnej krízy; vyjadruje poľutovanie nad tým, že ústavný súd nebol od septembra 2022 uznášaniaschopný; vyzýva nový parlament, aby s čo najväčšou prioritou dokončil proces vymenovania predstaviteľov justície, najmä najvyššieho štátneho zástupcu, ako navrhla rada pre štátne zastupiteľstvo v máji 2023, a troch členov súdnej rady;

20. vyjadruje poľutovanie nad nedostatočným pokrokom v oblasti reformy volebného, právneho a inštitucionálneho rámca, v ktorom stále existujú nejasnosti, ktoré narušujú jeho účinnosť a ktoré treba vyriešiť, okrem iného transparentnosť financovania politických strán a ich volebných kampaní, zneužívanie štátnych prostriedkov, inštitucionálne zvýhodnenie, ktoré využívajú vládnuce strany na politické ciele, a obavy týkajúce sa presnosti registra voličov; vyzýva na vykonávanie zostávajúcich odporúčaní Úradu pre demokratické inštitúcie a ľudské práva Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe, a to aj s cieľom reformovať všetky volebné právne predpisy v súlade s európskymi normami; berie na vedomie prácu, ktorú začala Štátna volebná komisia (ŠVK) s cieľom zvýšiť svoju transparentnosť a vykonať odporúčania; vyzýva orgány verejnej moci, aby ešte viac posilnili integritu, nestrannosť a zodpovednosť ŠVK s cieľom zvýšiť dôveru verejnosti; naliehavo vyzýva Čiernu Horu, aby zabezpečila dôveryhodné, nezávislé a účinné politické a súdne opatrenia v nadväznosti na prípad údajného volebného podvodu v tzv. obálkovej afére;

21. opakuje svoju výzvu, aby sa voľby na miestnej úrovni konali v ten istý deň; víta, že voľby v 14 obciach sa v októbri 2022 konali v ten istý deň; poznamenáva však, že novelizácie zákona o samospráve boli Ústavným súdom Čiernej Hory vyhodnotené ako protiústavné; v tejto súvislosti požaduje spoľahlivý legislatívny rámec, ktorý by sa zameriaval najmä na dosiahnutie rodovej vyváženosti medzi volenými zástupcami, najmä rovnakého zastúpenia žien na volebných zoznamoch, a na zlepšenie a presadzovanie existujúcich vnútorných predpisov v tejto oblasti;

22. konštatuje, že v prezidentských a parlamentných voľbách v roku 2023 bola zaručená súťaž a boli celkovo dobre zvládnuté, pričom kandidáti mohli slobodne viesť svoju kampaň a mali rovnaké príležitosti na oslovenie voličov; vyjadruje však poľutovanie nad tým, že registrácia kandidátov nebola inkluzívna a dlhodobé nedostatky v právnom rámci a v predpisoch o financovaní kampaní zostávajú nevyriešené; vyjadruje naďalej znepokojenie nad tým, že médiá sú náchylné voči vnútorným a vonkajším vplyvom, pokiaľ ide o informovanie o volebnej kampani a údajnom zneužívaní

štátnych zdrojov v predvolebnom období; berie na vedomie rekordne nízku volebnú účasť v parlamentných voľbách, ktorá dosiahla 56,4 %;

23. naliehavo vyzýva Čiernu Horu, aby umožnila trestnej justícii dôveryhodne a účinne reagovať na korupciu; berie na vedomie zlepšenia v oblasti predchádzania korupcii a pozitívny trend v práci Agentúry na predchádzanie korupcii a nabáda na ďalšie posilňovanie integrity, nestrannosti a zodpovednosti tejto agentúry s cieľom zlepšiť jej výkonnosť a dôveru verejnosti; vyzýva orgány, aby urýchlili prijímanie koordinovanej národnej stratégie boja proti korupcii na vysokej úrovni a organizovanej trestnej činnosti v súlade s odporúčaniami Skupiny štátov proti korupcii a normami EÚ a aby podporovali integrovaný prístup k prevencii a potláčaniu korupcie; vyzýva orgány verejnej moci, aby trestne stíhali nezákonné obohacovanie;

24. s veľkým znepokojením berie na vedomie závažné vnútroštátne a medzinárodné trestné činy čiernohorských zločineckých organizácií známych ako „klany“ a vyzýva na úplné vyšetrovanie ich údajného prepojenia s politickými inštitúciami v krajine;

25. berie na vedomie úsilie vynakladané v boji proti organizovanej trestnej činnosti prijímaním legislatívnych zmien a zatýkaním kľúčových osôb; berie na vedomie závažné obvinenia vznášané proti hlavným predstaviteľom súdneho systému; berie na vedomie rastúci počet právoplatných odsúdení, je však naďalej znepokojený zdĺhavými súdnymi procesmi a častými odročeniami; vyzýva čiernohorské orgány, aby posilnili vyšetrovanie trestných činov, zvýšili počet odborníkov v tejto oblasti, zabezpečili posilnenú spoluprácu a monitorovanie systému trestného súdnictva a urýchlili vydávanie rozsudkov, pričom budú rešpektovať právo na spravodlivý, nezávislý a nestranný súdny proces a chrániť práva obvinených; vyzýva na ďalšie zosúladenie s *acquis* EÚ v oblasti zabavovania majetku;

26. víta pozitívne úsilie vynaložené v oblasti nezákonného obchodu, konkrétne pašovania cigariet; berie na vedomie nové opatrenia oznámené vládou v júli 2022, ktoré zakazujú skladovanie tabaku v meste Bar; opätovne zdôrazňuje význam ďalších opatrení na boj proti pašovaniu cigariet v krajine, najmä v slobodnej zóne prístavu Bar;

27. naliehavo vyzýva Čiernu Horu, aby vypracovala komplexnú stratégiu boja proti obchodovaniu s ľuďmi a ochrany obetí a zabezpečila úzku spoluprácu s regionálnymi a medzinárodnými partnermi; víta prebiehajúcu spoluprácu Čiernej Hory s agentúrami EÚ, ako sú Europol a Eurojust, a berie na vedomie význam tejto spolupráce pri pomoci Čiernej Hore v boji proti cezhraničnej trestnej činnosti vrátane obchodovania so zbraňami, s drogami a s ľuďmi a v boji proti terorizmu a extrémizmu;

28. víta prijatie novej stratégie reformy verejnej správy na roky 2022 – 2026, vyjadruje však poľutovanie nad nedostatočným pokrokom pri jej vykonávaní; je naďalej znepokojený znížením požiadaviek na prijímanie zamestnancov verejnej správy na základe zásluh, na ich schopnosti a nezávislosť a stratou pracovníkov s vedomosťami o prístupovom procese EÚ; vyzýva Čiernu Horu, aby tieto nedostatky účinne riešila, optimalizovala štátnu správu, zaviedla zodpovednosť vedúcich pracovníkov a zaistila transparentnosť; zdôrazňuje význam prijímania zamestnancov na všetkých úrovniach verejnej správy na základe zásad zásluh a schopností, ako aj odpolitizovania verejnej správy; je naďalej znepokojený prípadmi zneužívania funkcie;

29. víta druhé občianske zhromaždenie v Čiernej Hore a následnú návštevu jeho účastníkov v Európskom parlamente;

Základné slobody a ľudské práva

30. vyzýva Čiernu Horu, aby zintenzívnila úsilie v boji proti nenávisťným prejavom, obťažovaniu na internete, ktoré neúmerne zasahuje obhajcov ľudských práv a ženy, ako aj proti politicky zaujatému podávaniu správ a zahraničnému vplyvu v čiernohorských médiách; vyzýva politikov a verejne činné osoby, aby dôrazne odsúdili všetky správy, ktorých cieľom je polarizovať spoločnosť a oslabovať dôveru v médiá a základné demokratické normy; pripomína, že prípady nenávisťných prejavov voči etnickým a sexuálnym menšinám, ako sú prejavy proti LGBTIQ+ osobám, vyvolávajú vážne obavy; berie na vedomie aj pomalý pokrok v oblasti slobody prejavu;

31. vyjadruje znepokojenie nad hlbokou politickou polarizáciou v mediálnom prostredí, nedostatočnou nezávislosťou verejnoprávneho vysielateľa (Rádio a televízia Čiernej Hory – RTCG), a najmä nad rastúcim objemom zahraničných a domácich dezinformačných kampaní, ktoré majú negatívny vplyv na demokratické procesy; so znepokojením berie na vedomie tlak vyvíjaný na miestny mediálny trh rozširovaním regionálnej konkurencie v oblasti médií; zdôrazňuje potrebu nezávislosti a slobody médií ako kľúčových prvkov silnej demokracie; vyzýva orgány pre reguláciu médií a príslušné zainteresované strany, aby presadzovali a podporovali iniciatívy, ktoré podporujú vyvážené a nestranné spravodajstvo a zastúpenie rôznych pohľadov, ako aj investigatívnu žurnalistiku, a to s cieľom zmierniť vplyv politickej polarizácie;

32. berie na vedomie vypracovanie stratégie rozvoja a stratégie digitálnej transformácie RTCG na obdobie 2023 – 2027, v ktorej sa uznáva zásadná úloha RTCG ako primárneho zdroja informácií; vyzýva všetky orgány, aby sa zdržali všetkých administratívnych, legislatívnych alebo politických krokov, ktoré by mohli ohroziť redakčnú, inštitucionálnu alebo finančnú nezávislosť verejnoprávneho vysielateľa; vyjadruje znepokojenie nad zvolením generálneho riaditeľa RTCG v rozpore s konečným rozhodnutím súdu;

33. uznáva úsilie vynaložené na dokončenie mediálnej stratégie Čiernej Hory na roky 2022 – 2026 a trvá na začatí medií a občianskej spoločnosti do revízie právnych predpisov v oblasti médií v súlade s normami EÚ; naliehavo vyzýva Čiernu Horu, aby konečne prijala nový súbor mediálnych zákonov, konkrétne zákon o médiách, zákon o verejnoprávných médiách a zákon o audiovizuálnych mediálnych službách;

34. víta niektoré pozitívne kroky, ako zavedenie prísnejších sankcií za útoky a vyhrážky voči novinárom a zriadenie komisie ad hoc na monitorovanie násilia voči médiám, a vyzýva na urýchléné obnovenie jej mandátu; opakuje však, že treba účinne vykonávať jej zistenia a odporúčania; vyzýva na väčšiu transparentnosť v súvislosti s utajovanými spismi týkajúcimi sa útokov na novinárky; naliehavo vyzýva Čiernu Horu, aby zvýšila účinnosť právnej reakcie na hrozby a násilie voči novinárom a iným pracovníkom médií vrátane minulých prípadov, a naliehavo vyzýva orgány, aby sa zdržali akýchkoľvek verbálnych útokov alebo neprimeraného politického tlaku na nezávislé médiá a novinárov; zdôrazňuje, že je potrebné preskúmať vyšetrovanie vraždy novinára Duška Jovanovića a zapojiť zahraničných expertov, aby sa zabezpečilo úplné a účinné vyšetrovanie;

35. naliehavo vyzýva Čiernu Horu, aby uskutočnila sčítanie obyvateľov, domov a bytov v súlade s normami EÚ a medzinárodnými normami, ktoré sa malo uskutočniť už dávno, a to hneď po skončení patovej politickej situácie v krajine, aby sa táto dôležitá záležitosť nepoužila ako ďalšia zámienka na prehĺbenie polarizácie spoločnosti; očakáva, že sa uskutoční otvoreným a transparentným spôsobom bez akýchkoľvek politických zásahov, pričom všetky uznané národnostné menšiny budú riadne započítané bez obáv zo zastrasovania alebo z trestného stíhania;

36. víta multietnickú identitu krajiny a vyzýva na väčšiu podporu a rešpektovanie všetkých jazykov, kultúrneho dedičstva a tradícií miestnych komunít a národnostných menšín; vyjadruje poľutovanie nad tým, že sa prehĺbila polarizácia a rozdiely v spoločnosti; podčiarkuje potrebu chrániť práva všetkých národnostných menšín vrátane ich politických, sociálnych a ekonomických práv a naliehavo vyzýva na posilnenie, uplatňovanie a zavedenie inštitucionálnych a právnych rámcov v tejto súvislosti vrátane nového antidiskriminačného zákona; vyzýva orgány, aby riešili prierezovú diskrimináciu, ktorej čelia menšiny, a to prostredníctvom systémového a účinného inštitucionálneho prístupu;

37. vyzýva Čiernu Horu, aby zintenzívnila úsilie o zabezpečenie nediskriminačného používania jazykov menšín vo vzdelávaní a vo vyhradenom mediálnom priestore v štátnych a miestnych médiách; zdôrazňuje význam rovnakého zastúpenia národnostných menšín v médiách, súdnictve, orgánoch presadzovania práva a vo verejných inštitúciách; podčiarkuje potrebu chrániť politické práva všetkých národnostných menšín;

38. vyjadruje poľutovanie nad tým, že najzraniteľnejšie skupiny v spoločnosti (vrátane Rómov a Egypťanov, osôb so zdravotným postihnutím a LGBTIQ+ osôb) sú čoraz častejšie vystavené diskriminácii, nenávisťným prejavom a zločinom z nenávisťi; vyzýva Čiernu Horu, aby posilnila opatrenia proti nenávisťným prejavom, sociálnemu vylúčeniu a diskriminácii a aby zlepšila prístup zraniteľných skupín k spravodlivosti, zamestnaniu, bývaniu a zdravotnej starostlivosti; pripomína, že je potrebné plne a účinne vykonávať stratégiu začleňovania Rómov a Egypťanov na roky 2021 – 2025; vyjadruje poľutovanie nad rastúcim násilím a nenávisťnými prejavmi voči LGBTIQ+ osobám a vyzýva Čiernu Horu, aby prijala príslušné právne predpisy na plnú ochranu ich práv vrátane úplného vykonávania zákona o partnerstve osôb rovnakého pohlavia;

39. zdôrazňuje multietnickú identitu Kotorskej boky; zdôrazňuje, že európska perspektíva Čiernej Hory je úzko prepojená s ochranou menšín a ich kultúrneho dedičstva; vyzýva čiernohorské orgány, aby rozvíjali multietnickú povahu štátu vrátane tradícií a kultúrneho dedičstva chorvátskej komunity v Kotorskej boky; víta zvolenie zástupcu chorvátskej menšiny do Parlamentu Čiernej Hory v posledných voľbách;

40. vyjadruje znepokojenie nad trendmi, ako sú nárast počtu vražd žien, otvorene vyjadrovaná mizogýnia, rodovo podmienené násilie a násilie páchané na deťoch; je naďalej znepokojený sexizmom namiereným proti ženám v politike a verejnom živote a vyjadruje poľutovanie nad tým, že násilie páchané na ženách prispieva k tomu, aby sa ženy zapájali do politického života; je znepokojený klesajúcim počtom žien medzi poslancami;

41. vyzýva Čiernu Horu, aby uplatňovala normy Istanbulského dohovoru, začala kampane na zvyšovanie informovanosti verejnosti a zabezpečila riadne vyšetrovanie a stíhanie zločincov; vyzýva Čiernu Horu, aby odstránila všetky formy diskriminácie, riešila hlboko zakorenené spoločenské diskriminačné správanie, zlepšila prístup k spravodlivosti a zabezpečila lepšie sledovanie a presadzovanie práv v konaniach týkajúcich sa domáceho násillia, ako aj lepšiu prevenciu a ochranu pred domácim násillím a systémy podpory pre obeť; vyzýva Čiernu Horu, aby vytvorila pravidelné monitorovacie mechanizmy na dohľad nad účinnosťou systémov rodinného súdnicstva pre obeť domáceho zneužívania a zaviedla monitorovacie mechanizmy na posúdenie vplyvu politik a postupov týkajúcich sa rodinného súdnicstva na marginalizované skupiny žien;

42. vyjadruje znepokojenie nad nedostatočným pokrokom a konfliktom záujmov v procese prípravy novelizácie zákona o ochrane pred domácim násillím; konštatuje, že prokurátor, ktorý je podozrivý z domáceho násillia, bol delegovaný štátnou prokuratúrou do pracovnej skupiny ministerstva spravodlivosti pre prípravu novelizácie zákona;

43. vyjadruje poľutovanie nad pretrvávajúcou diskrimináciou osôb so zdravotným postihnutím; vyjadruje poľutovanie nad nesúladosťou medzi vnútroštátnymi predpismi a Dohovorom OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím; vyzýva na prijatie a vykonávanie účinných stratégií na odstránenie nedostatkov pri presadzovaní práv ľudí so zdravotným postihnutím vo všetkých odvetviach a politikách vrátane zdravotnej starostlivosti a trhu práce a v rámci správnych a súdnych konaní; víta skutočnosť, že prebieha reforma národného systému určovania zdravotného postihnutia; zdôrazňuje naliehavú potrebu stratégie deinštitucionalizácie;

44. berie so znepokojením na vedomie podpísanie základnej dohody so srbskou pravoslávnu cirkvou, čo vyvolalo kritiku občianskej spoločnosti a politické spory o dôvode chýbajúcich inkluzívnych konzultácií a nedostatočnej transparentnosti; je znepokojený pokusmi pravoslávnej cirkvi v krajinách, ako sú Srbsko a Čierna Hora, zameranými na propagáciu Ruska ako ochrancu takzvaných tradičných rodinných hodnôt a na upevňovanie vzťahov medzi štátom a cirkvou;

45. vyzdvihuje kľúčovú úlohu organizácií občianskej spoločnosti vo fungujúcich demokraciách; vyzýva čiernohorské orgány, aby do vypracúvania kľúčových právnych predpisov, najmä reforiem týkajúcich sa reformného programu EÚ a prístupového procesu vo všeobecnosti, viac zapojili občiansku spoločnosť spolu s nezávislými odborníkmi a miestnymi zainteresovanými stranami, a to posilnením spolupráce a konzultačných mechanizmov medzi štátnymi orgánmi a organizáciami občianskej spoločnosti (OOS); konštatuje, že boli stanovené pravidlá financovania OOS, ale len obmedzený počet ministerstiev vyhlásil výzvy na udeľovanie grantov týmto organizáciám; so znepokojením berie na vedomie neprimerané opatrenia niektorých OOS; vyzýva čiernohorské orgány, aby zabezpečili, aby OOS fungovali v súlade s demokratickými normami a hodnotami EÚ; v tejto súvislosti konštatuje, že úplná transparentnosť financovania OOS by bola dôležitým príspevkom k zabezpečeniu väčšej transparentnosti; vyjadruje poľutovanie nad verbálnymi útokmi štátnych úradníkov na OOS;

46. vyzýva Čiernu Horu, aby urýchlila a v plnom rozsahu vykonala odporúčania všeobecného pravidelného preskúmania, odporúčania Výboru proti mučeniu a odporúčania Európskeho výboru na zabránenie mučeniu a neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu s cieľom bojovať proti atmosfére beztrestnosti v krajine; v tejto súvislosti vyzýva Čiernu Horu, aby zakázala premlčanie trestných činov mučenia a iných foriem zlého zaobchádzania a zmenila vymedzenie mučenia v súlade s Dohovorom OSN proti mučeniu; vyzýva orgány verejnej moci, aby zabezpečili rýchle a účinné vyšetrovanie prípadov policajného násillia a mučenia zadržaných osôb a aby zabezpečili, že páchatelia budú postavení pred súd; žiada, aby boli páchatelia mučenia okamžite pozbavení výkonu funkcie počas vyšetrovania a aby im boli uložené sankcie úmerné závažnosti ich konania, ak budú uznaní vinnými;

47. berie na vedomie podpísanie aktualizovanej dohody medzi EÚ a Čiernou Horou o operačnej spolupráci pri riadení hraníc s Európskou agentúrou pre pohraničnú a pobrežnú stráž (Frontex), ktorá dočasne nadobudla účinnosť 1. júla 2023; podporuje ďalšiu spoluprácu medzi Čiernou Horou a agentúrou Frontex s cieľom posilniť riadenie hraníc, podporiť azylové konania, bojovať proti prevádzkačstvu a posilniť readmisii;

Zmierenie, regionálna spolupráca a dobré susedské vzťahy

48. berie na vedomie aktívnu účasť Čiernej Hory na regionálnej spolupráci a zdôrazňuje význam riešenia spoločných výziev, podpory dobrých susedských vzťahov a podpory regionálnej stability a rozvoja; chváli Čiernu Horu za dodržiavanie práv menšín a prevzatie pozitívnej úlohy v regionálnych vzťahoch a nabáda ju, aby zintenzívnila svoje úsilie o zmierenie a hľadala riešenia minulých sporov;

49. zdôrazňuje význam inkluzívnej hospodárskej spolupráce, ktorá by mala byť prijateľná pre všetkých šesť krajín západného Balkánu za rovnakých podmienok a mala by podporovať ďalšie zbližovanie s normami a *acquis* EÚ; pripomína v tejto súvislosti váhanie Čiernej Hory v súvislosti s iniciatívou Otvorený Balkán a berie na vedomie jej účasť na júnových a septembrových samitoch vo funkcii pozorovateľa;

50. víta nedávne dohody v kontexte berlínskeho procesu o slobode pohybu s preukazmi totožnosti, o uznávaní vysokoškolského vzdelania a o uznávaní odborných kvalifikácií lekárov, zubárov a architektov; vyzýva na ich urýchlené prijatie a vykonanie a oceňuje ich ratifikáciu čiernohorskou vládou; zdôrazňuje, že je dôležité plne využívať všetky regionálne a medzivládne iniciatívy, ktoré už sú zavedené, najmä Jadransko-iónsku iniciatívu, Stredoeurópsku iniciatívu, stratégiu EÚ pre jadransko-iónsky región a berlínsky proces, a vytvárať synergie medzi nimi;

51. naliehavo vyzýva Čiernu Horu, aby zintenzívnila svoje úsilie o identifikáciu, trestné stíhanie a trestanie vojnových zločinov a ich glorifikovania a súčasne o objasňovanie osudov nezvestných osôb; vyzýva Čiernu Horu, aby aktívne vyšetrila všetky obvinenia z vojnových zločinov a otvorila otázky zodpovednosti, napomáhania a podnecovania zo strany veliteľov; v tejto súvislosti vyzýva na účinnú regionálnu spoluprácu pri vyšetrovaní a trestnom stíhaní osôb obvinených z vojnových zločinov; chváli pokračujúcu spoluprácu Čiernej Hory v rámci procesu Sarajevskej deklarácie; naliehavo vyzýva Čiernu Horu, aby preskúmala staré prípady, ktoré neboli stíhané v súlade s medzinárodným humanitárnym právom či vnútroštátnym právom, a aby zabezpečila, aby sa všetkým obetiam a ich rodinným príslušníkom poskytla náprava a/alebo administratívne odškodnenie za ich utrpenie; vyjadruje poľutovanie nad tým, že pretrvávajú mnoho problémov súvislosti s ich ekonomickou a sociálnou integráciou a blahobytom;

52. je znepokojený tým, že rozpustený čiernohorský parlament prijal zákon o ochrane veteránov a invalidov, v ktorom sa selektívne predpisuje inštitút „civilných obetí vojny“ a ich právo na peňažné odškodnenie, a to napriek tomu, že tento zákon ešte nenadobudol účinnosť;

53. vyzýva Čiernu Horu, aby dodržiavala ustanovenia o nástupníctve bývalej Juhoslovanskej socialistickej federatívnej republiky, najmä pokiaľ ide o vojenské prostriedky;

54. žiada, aby Čierna Hora a jej susedia podnikli konkrétne kroky na konštruktívne a pokojné vyriešenie dlhodobých dvojstranných sporov vrátane nevyriešených otázok týkajúcich sa vytýčenia hraníc so Srbskom a s Chorvátskom, a to čo najskôr počas prístupového procesu; podporuje podporu cezhraničných iniciatív vrátane programu cezhraničnej spolupráce medzi Srbskom a Čiernou Horou, ktorý spolufinancuje EÚ;

55. opakuje svoju výzvu na otvorenie archívov, ktoré sa týkajú bývalej Juhoslávie, a na sprístupnenie spisov tajnej služby bývalej Juhoslávie (UDBA) a kontrarozvedky Juhoslovanskej ľudovej armády, aby sa mohli podrobne preskúmať a prešetriť zločiny z komunistických čias;

Sociálne a hospodárske reformy

56. berie s uspokojením na vedomie vykázaný prebytok rozpočtu za prvý štvrtrok 2023 a očakávaný hospodársky rast v roku 2024; víta pokles miery inflácie, ale konštatuje, že je aj naďalej jedna z najvyšších v Európe;

57. nabáda Čiernu Horu, aby upravila svoju stratégiu hospodárskeho rastu s cieľom zvýšiť produktivitu a ľudský kapitál a urýchlil konvergenciu s EÚ, ako to odporúča Svetová banka, a to tak, aby to prospelo všetkým segmentom spoločnosti vrátane marginalizovaných a zraniteľných skupín; opätovne zdôrazňuje potrebu zvýšiť verejné investície do vzdelávacieho systému v záujme udržateľného sociálneho a hospodárskeho rozvoja;

58. berie na vedomie zníženie verejného dlhu Čiernej Hory, ale je naďalej veľmi znepokojený zraniteľnosťou krajiny voči dlhom; vyzýva Čiernu Horu, aby podnikla ďalšie kroky smerom k udržateľnosti verejných financií a aby vypracovala opatrenia na potlačenie neformálnej ekonomiky;

59. vyzýva Čiernu Horu, aby zlepšila svoje fiškálne hospodárske politiky s cieľom zosúladiť úroveň verejného dlhu s cieľom stanoveným v Pakte stability a rastu EÚ a zabezpečiť, aby neprekročil 60 % HDP; naliehavo vyzýva Čiernu Horu, aby posilnila svoj mechanizmus preverovania zahraničných investícií s cieľom zvýšiť hospodársku bezpečnosť, zabrániť politickým zásahom a riešiť otázky týkajúce sa zlej správy vecí verejných; zdôrazňuje, že je dôležité zlepšiť udržateľnosť jej vývozu znížením nadmernej závislosti od ťažobného priemyslu, ako sú odvetvia ťažby medenej rudy a surového hliníka;

60. berie na vedomie zvýšenie verejného dlhu Čiernej Hory voči zahraničným finančným inštitúciám a spoločnostiam, ktorý sa môže využívať ako nástroj na ovplyvňovanie jej zahraničnopolitických rozhodnutí, najmä v súvislosti s Čínou; berie na vedomie zvýšený záujem Číny investovať do oblasti západného Balkánu a do projektov dopravnej infraštruktúry v Čiernej Hore v rámci jej iniciatívy Jedno pásmo, jedna cesta; so znepokojením berie na vedomie podpísanie memoranda o porozumení s čínskym konzorciom o výstavbe diaľnice spájajúcej mestá Budva a Tivat, pričom berie do úvahy predchádzajúce zadlženie Čiernej Hory voči Číne, konkrétne pôžičku vo výške 1 mld. USD na výstavbu diaľnice medzi Bar – Boljare; vyzýva orgány, aby znížili hospodársku závislosť od Číny, a víta nedávne úsilie o zníženie tejto fiškálnej zraniteľnosti; vyzýva Čiernu Horu, aby naďalej využívala hospodársky a investičný plán pre západný Balkán a iniciatívu EÚ Global Gateway s cieľom nájsť ekologickejšie a transparentnejšie alternatívy financovania projektov infraštruktúry;

61. vyzýva čiernohorské orgány, aby podnikli ďalšie kroky na zavedenie digitálnych služieb pre mikropodniky, malé a stredné podniky, uprednostňovali rozvoj transakčných elektronických služieb a zaviedli stratégiu digitalizácie vzdelávacieho systému; uznáva význam investícií do vzdelávania a odbornej prípravy pre riešenie nezamestnanosti mladých ľudí a pre podporu hospodárskeho rastu a sociálnej súdržnosti v Čiernej Hore;

62. víta rozhodnutie Čiernej Hory z 31. decembra 2022 ukončiť systém udeľovania občianstva investorom; konštatuje, že v rokoch 2019 a 2022 bolo viac ako 70 % vydaných pasov udelených občanom Ruskej federácie; vyzýva orgány, aby preskúmali minulé rozhodnutia, najmä vzhľadom na útočnú vojnu Ruska proti Ukrajine; zdôrazňuje bezpečnostné riziko, riziko korupcie a riziko prania špinavých peňazí, ktoré takéto systémy môžu prinášať; okrem toho zdôrazňuje potrebu lepšieho zosúladenia s vízovou politikou EÚ;

63. nabáda Čiernu Horu, aby čo najlepšie využívala finančné prostriedky EÚ dostupné v rámci nástroja IPA III a hospodárskeho a investičného plánu pre západný Balkán vrátane Investičného rámca pre západný Balkán, záruky pre mladých ľudí na západnom Balkáne a programu Erasmus+; zdôrazňuje, že v súlade s podmienkami nástroja IPA III sa financovanie musí upraviť alebo pozastaviť v prípade výrazného opätovného zhoršenia situácie alebo pretrvávajúceho nedostatočného pokroku v základných otázkach;

64. vyzýva EÚ a krajiny západného Balkánu, aby vytvorili rámec pre účinnú spoluprácu s Európskou prokuratúrou; vyzýva Komisiu, aby prijala potrebné právne a politické opatrenia na rozšírenie pôsobnosti Európskej prokuratúry na finančné prostriedky EÚ určené Čiernej Hore ako kandidátskej krajine; nabáda krajiny západného Balkánu, aby urýchlili uzavretie dvojstranných pracovných dohôd s Európskou prokuratúrou s cieľom uľahčiť úzku spoluprácu a stíhanie zneužívania finančných prostriedkov EÚ, a to aj vysielaním národných styčných dôstojníkov do Európskej prokuratúry;

65. opakovane vyzýva Komisiu, aby zaviedla do praxe odporúčania z osobitnej správy Európskeho dvora audítorov 01/2022 a tým prispôbila svoje investície týkajúce sa právneho štátu na západnom Balkáne vrátane Čiernej Hory;

Energetika, životné prostredie, biodiverzita, udržateľný rozvoj a prepojenosť

66. víta balík Komisie na podporu energetiky pre západný Balkán a zdôrazňuje, že je mimoriadne dôležité vyčleniť prostriedky z balíka núdzovej podpory na zmiernenie dôsledkov energetickej krízy a na podporu prechodu Čiernej Hory na energeticky efektívne hospodárstvo založené na obnoviteľných zdrojoch energie v súlade s plánom REpowerEU;

67. víta spustenie denného trhu s elektrickou energiou na burze Montenegrin Power Exchange, čím sa trh stal likvidnejším a transparentnejším, čo prinesie výhody spotrebiteľom aj výrobcovi a zabezpečí spravodlivé ceny, bezpečnejšie a spoľahlivejšie dodávky elektrickej energie a väčšiu integráciu obnoviteľných zdrojov energie; vyzýva Čiernu Horu, aby sa lepšie zapojila do trhov členských štátov EÚ s energiou a aby podporila vykonávanie opatrení v oblasti energetickej efektívnosti v spojení s uľahčením zavádzania energie z obnoviteľných zdrojov s cieľom prejsť upustiť od fosílnych palív;

68. vyzýva Čiernu Horu, aby urýchlila prechod na udržateľnú energiu, v súlade s Parížskou dohodou a cieľmi EÚ v oblasti dekarbonizácie; zdôrazňuje, že všetky nové projekty v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov musia byť v súlade s *acquis* EÚ v oblasti koncesíí, štátnej pomoci a životného prostredia; vyzýva čiernohorské orgány, aby urýchlili proces vypracovania všeobecného územného plánu Čiernej Hory, ktorý by mal byť vypracovaný na základe verejného záujmu a transparentným spôsobom a mal by sa vzťahovať na všetky nové energetické projekty; zdôrazňuje potrebu účinne transponovať a zaviesť do praxe revidovaný balík opatrení v oblasti čistej energie pre všetkých Európanov; vyjadruje hlboké znepokojenie nad zmenami zákona o priemyselných emisiách a následným rozšírením prevádzky uhoľnej elektrárne Pljevlja, a to napriek prebiehajúcemu konaniu o nesplnení povinnosti, ktoré začal sekretariát Energetického spoločenstva z dôvodu porušenia smernice o veľkých spaľovacích zariadeniach podľa Zmluvy o Energetickom spoločenstve; vyzýva Čiernu Horu, aby to bezodkladne napravila; berie na vedomie začiatok ekologickej rekonštrukcie závodu v hodnote 70 miliónov EUR;

69. berie na vedomie podpis memoranda o porozumení medzi Čiernou Horou a USA, pričom pokračujú práce na vybudovaní terminálu skvapalneného zemného plynu v prístave Bar; očakáva, že Čierna Hora sa zaviazala k diverzifikácii dodávok energie a zvýšeniu energetickej bezpečnosti;

70. vyzýva Čiernu Horu, aby urýchlila vypracovanie a prijatie koherentného a dôveryhodného národného energetického a klimatického plánu v súlade s rámcom politiky EÚ v oblasti klímy a energetiky; nabáda Čiernu Horu, aby prijala zmeny zákona o ochrane pred negatívnymi vplyvmi zmeny klímy; vyzýva Čiernu Horu, aby zlepšila postupy nakladania s odpadom a chránila kvalitu vody;

71. zdôrazňuje, že je dôležité, aby sa v rámci investícií Čiernej Hory do infraštruktúry dodržiavali normy EÚ uvedené v smernici o posudzovaní vplyvu na životné prostredie a rešpektovali pravidlá EÚ v oblasti verejného obstarávania a štátnej pomoci; vyjadruje hlboké poľutovanie nad škodami spôsobenými v biosférickej rezervácii povodia rieky Tara a v národnom parku Durmitor, ktorý je lokalitou svetového dedičstva UNESCO, v súvislosti s výstavbou diaľnice Bar – Boljare; opakovane vyzýva Čiernu Horu, aby zaviedla opatrenia na revitalizáciu riečného koryta a pozorne monitorovala vplyv výstavby dopravnej infraštruktúry na životné prostredie;

72. opakuje svoju výzvu Čiernej Hore, aby prijala naliehavé opatrenia na účinnú ochranu chránených oblastí, a nabáda ju, aby pokračovala v identifikácii potenciálnych lokalít sústavy Natura 2000; zdôrazňuje, že pri uskutočňovaní nových investícií, ktoré môžu mať vplyv na potenciálne lokality sústavy Natura 2000 alebo na potenciálne lokality siete Emerald vrátane Skadarského jazera a lokalít Sinjajevina, Komarnica a iných alebo môžu viesť k zhoršeniu stavu vodných útvarov, je potrebné zabezpečiť súlad so smernicou o biotopoch a s rámcovou smernicou o vode; stotožňuje sa s vážnymi obavami čiernohorských občanov a občianskych aktivistov, že kaňon rieky Komarnica, by mohol byť nezvratne zničený výstavbou priehrady pre vodnú elektrárňu, a vyzýva orgány, aby vykonali podrobnú analýzu nákladov a prínosov a životaschopnosti tohto projektu vrátane možných alternatív;

73. nabáda Čiernu Horu, aby zintenzívnila činnosť v oblasti inštitucionálnych a legislatívnych reforiem týkajúcich sa lovu a rybolovu s osobitným zameraním na chránené oblasti a chránené druhy; naliehavo vyzýva čiernohorské orgány, aby v tejto súvislosti presadzovali účinné, odrádzajúce a primerané sankcie za všetky trestné činy proti životnému prostrediu a aby odstránili korupciu v tomto odvetví;

74. víta dohodu zo samitu v Tirane o znížení roamingových nákladov medzi EÚ a západným Balkánom od 1. októbra 2023 s cieľom následného úplného odstránenia; víta dohodu z 3. mája 2023 medzi 38 telekomunikačnými operátormi z EÚ a západného Balkánu o znížení nákladov na dátový roaming; vyzýva orgány verejnej moci, súkromné subjekty a všetky zainteresované strany, aby uľahčovali dosiahnutie dohodnutých cieľov s cieľom dosiahnuť podstatné zníženie roamingových poplatkov za výmenu dát;

◦
◦ ◦

75. poveruje svoju predsedníčku, aby postúpila toto uznesenie predsedovi Európskej rady, Komisii, podpredsedovi Komisie/vysokému predstaviteľovi Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku, vládam a parlamentom členských štátov a prezidentovi, vláde a parlamentu Čiernej Hory.
